

Received: 11 September 2023 | Revised: 20 November 2023 | Accepted: 28 November 2023

MAVİ VATAN BAŞARI TESTİ (MVBT) GELİŞTİRİLMESİ: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI¹

Development of the Blue Homeland Achievement Test (BHAT): Validity and Reliability Study

Alaattin ARIKAN*

Adnan Menderes Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Aydın-Türkiye
alaattinarikan@gmail.com

Sultan BAYSAN

Adnan Menderes Üniversitesi
Eğitim Fakültesi,
Aydın-Türkiye
sbaysan@adu.edu.tr

Berrin GÜNGÖR SOLA

Aydın Ticaret Borsası
Bilim ve Sanat Merkezi
Aydın-Türkiye
berringungorsola@gmail.com

Abstract

In this study, it was aimed to develop a valid and reliable achievement test to determine the achievement levels of secondary school students about the blue homeland. In this context, a 40-question draft test was prepared. Within the scope of validity and reliability studies, firstly, expert opinions were obtained from 9 people and a focus group interview was conducted with 6 students. Then, the draft test was administered by the researchers to 156 middle school students attending 5th, 6th and 7th grades. Then, item analyses were performed on the data collected after the application; the differences between the lower and upper groups were examined. Finally, the effect sizes of the difference were inspected, the Spearman Brown coefficient was calculated by applying the test split method, and the test-retest procedure was performed on 72 students with an interval of 4 weeks to determine the stability of the test. As a result of the analyses performed, the KR20 value of the 23-item achievement test was calculated as .773, the mean as 9.43, the variance as 20.45, and the standard deviation as 4.52. It was determined by the analyses carried and the expert opinions that the questions prepared by the researchers were within the framework of the outcomes of the Social Studies Curriculum updated in 2018 and were compatible with the Bloom taxonomy. As a result of the research, it has been determined that the Blue Homeland Achievement Test (BHAT or MVBT in Turkish) is a valid and reliable measurement tool to determine the success levels of secondary school students in the context of the Blue Homeland in accordance with the expert opinions and analyses performed. The achievement test developed in this research, therefore, can be used cross-sectionally or longitudinally when using scanning model to determine the success levels on the blue homeland, and/or to be used as a pre-test and post-test in experimental studies.

Keywords: Social Studies, Blue Homeland, Secondary School, Achievement Test.

Öz

Bu araştırmada ortaokul öğrencilerinin mavi vatan konusunda başarı düzeylerini belirlemek için geçerli ve güvenilir bir başarı testi geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda 40 soruluk bir taslak test hazırlanmıştır. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları kapsamında öncelikle 9 kişiden uzman görüşü alınmış 6 öğrenci ile odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Ardından, taslak test araştırmacılar tarafından 5, 6 ve 7. sınıfa devam eden 156 ortaokul öğrencisine uygulanmıştır. Uygulama sonrasında toplanan veriler üzerinde madde analizleri gerçekleştirilmiş, alt ve üst gruplar arasındaki farklar incelenmiş, farkın etki büyüklüklerine bakılmış, test yarılama yöntemi uygulanarak Spearman Brown katsayısı hesaplanmış ve testin kararlılığını belirlemek için ise 72 öğrenciye 4 hafta ara ile test-tekrar test işlemi gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen analizler sonucunda 23 maddeden oluşan başarı testinin KR20 değeri .773, ortalaması 9.43, varyansı 20.45, standart sapması ise 4.52 olarak hesaplanmıştır. Araştırmacılarca hazırlanan soruların 2018 yılında güncellenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan kazanımlar çerçevesinde ve yine uzman görüşleri doğrultusunda Bloom taksonomisine uyumlu olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucunda Mavi Vatan Başarı Testi'nin (MVBT) gerçekleştirilen analizler ve uzman görüşleri neticesinde ortaokul öğrencilerinin mavi vatan konusunda başarı düzeylerini belirlemek için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu belirlenmiştir. Buna göre, geliştirilen başarı testi mavi vatan konusundaki başarı düzeylerini belirlemek için tarama modeli araştırmalarında kesitsel veya boylamsal düzeyde kullanılabilir ve/veya bu testten deneysel çalışmalarda ön-test ve son-test olarak faydalanılabilir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Mavi Vatan, Ortaokul, Başarı Testi.

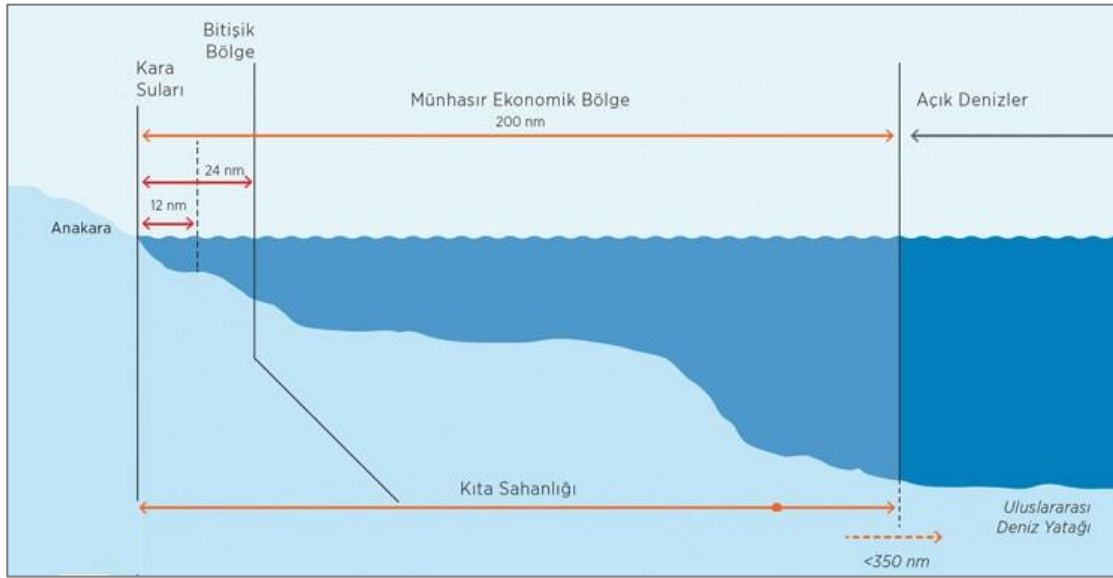
¹ Bu araştırma için Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Etik Kurulu'nun 02.12.2022 tarih ve 2022/20 sayılı toplantısında XVI numaralı karar ile etik izin alınmıştır

* Sorumlu Yazar/ Corresponding author

1. GİRİŞ

Siyasi coğrafya açısından ülkelerin siyasi sınırları söz konusu olduğunda ilk akla gelen genellikle kara sınırları olmuştur. Ülke menfaatlerinin hava ve denizlerdeki durumunun daha iyi anlaşılmasıyla kara sınırlarının yanında hava ve deniz sahalarının da siyasi sınırlarının tanımlanmasının önem kazandığı görülmüştür (Aydın, 2022). Çünkü Friedrich Ratzel'in devletlerin varlığını sürdürebilmesi için alan kazanmanın gerekli olduğuna dair jeopolitik görüşü; Birleşmiş Milletler Örgütü'nün kurulmasıyla birlikte sınırların korunmasının önemine dikkat çekmiş (Flint ve Taylor, 2014: 2) sınırların varlığı ve kesinliği bir ülkenin hâkimiyet sahasını ve dış politikasını belirlemede önemli unsurlardan olmuştur (Özdemir, 2008). Bu noktada özellikle deniz hâkimiyet alanları önem taşımaktadır. Denizler tarih boyunca insanların beslenme, ulaşım, ticaret, turizm ve özellikle günümüzde daha fazla olmak üzere enerji kaynakları açısından yararlandığı önemli yerlerdir. Bu nedenle denizler, devletlerin jeopolitik açıdan önemli görüp hak iddia ettikleri yerlerin başında gelirler (Murat, 2022; Özsavaş Atay, 2016). Ratzel (1969: 23) devletin organik bir varlık olduğunu ve büyümesi gerektiğini savunan teorisinin yedi yasadan dördüncüsünde “sınırlar, devletin büyümesinin ve güçlenmesinin taşıyıcı olarak devletin çevresel organıdır ve devlet organizmasının tüm dönüşümlerinde yer alır” denmektedir. Günümüzde Ratzel'in bu yasası temel alındığında artık sadece kara sınırları değil, devletlerin egemenlik haklarının genişlediği sular üzerindeki sınırlarının da önem kazandığı dikkati çekmektedir.

Ülkelerin denizlerdeki hâkimiyet fikrinin teori haline getirilmesi Amiral Alfred T. Mahan (1840-1914) tarafından gerçekleştirilmiştir (Mahan, 2003). Deniz Hâkimiyet Teorisi olarak isimlendirilen bu teoriye göre Mahan, bir devletin başat güç olabilmesi için denizlere hâkim olmasının şart olduğunu ifade etmiştir (Algür & Ercan, 2021). Bu teoriyi sonraki yıllarda ülke siyaseti için önemli gören ve uygulamaya çalışan ABD Başkanı Harry S. Truman ise denizlerdeki önemli petrol ve doğalgaz kaynaklarının kullanımını meşrulaştırmak amacıyla kıta sahanlığı fikrini ortaya atmıştır. Bu fikir, 1958 Cenevre Deniz Hukuku Sözleşmesi ile kabul görmüştür (Murat, 2022). Bu sözleşme ve devamında imzalanan uluslararası sözleşmeler çerçevesinde günümüzde artık tıpkı kara sınırlarında olduğu gibi deniz ve hava sahalarında da bazı kurallar ve sınırlamalar bulunmaktadır (Ak, 2014; Dedebağı, 2016). Uluslararası kanunlara göre devletlerin kıyılarında belirleyebileceği hâkimiyet alanlarına Şekil 1'de yer verilmiştir.

Şekil 1- Devletlerin kıyısı oldukları denizlerdeki hâkimiyet alanları (Çetin, 2020).

Figure 1- Areas of sovereignty in the seas of the states having coasts (Çetin, 2020).

Şekil 1'de yer alan tanımlama ve sınırlamalar 1958 tarihli Cenevre Kıta Sahaneliği Sözleşmesi ve 1982 tarihli Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi gibi çok taraflı antlaşmalarla uluslararası ölçekte belirlenmiş olmasına rağmen zaman zaman denizlerde kıyıdaş ülkeler arasında anlaşmazlıkların çıktığı görülmektedir (Demir, 2020; Sali, 2022). Türkiye ile Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi arasındaki

deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasını sorunu gibi Doğu Akdeniz’de kıyıdaş pek çok devlet arasında hakimiyet alanlarını belirlemek hususunda anlaşmazlıklar bulunmaktadır (Yüksel & Baran, 2020, Mira, 2022).

Akdeniz, üç kıtanın birleşme noktasında bulunan, ulaşım, ticaret ve enerji kaynakları açısından önemli bir denizdir (Tüter, 2021). Özellikle Doğu Akdeniz havzası sahip olduğu petrol ve doğalgaz gibi yeraltı kaynakları itibarıyla bölge siyaseti açısından önemli bir yer teşkil eder. Ayrıca burada Doğu ve Batı kültürleri arasında bir ticari geçiş noktası olan Süveyş Kanalı’nın varlığı da Doğu Akdeniz’in stratejik önemini arttırmaktadır (Rehman & Abbas, 2020).

Doğu Akdeniz’e kıyısı olan ülkeler sırasıyla Türkiye, Yunanistan, Suriye, Lübnan, İsrail, Filistin, Mısır, Libya ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi’dir. Bölgenin stratejik ve ekonomik önemi göz önünde bulundurulduğunda Akdeniz’e kıyıdaş çok sayıda devletin burada yer alması anlaşmazlıkları da beraberinde getirmiştir. Anlaşmazlıkların temelinde genellikle münhasır ekonomik bölgelerin tek taraflı belirlenip, enerji kaynağı aranma girişimleri yatmaktadır (Duman, 2019; Bardakçı, 2022; Axt, 2021).

Söz konusu açıklamaların ardından münhasır ekonomik bölge vb. bazı kavramların tanımlanması yararlı olacaktır. Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi’nin 55. maddesine göre Münhasır Ekonomik Bölge; “*karasularının ötesinde ve bu sulara bitişik bölge olup bu kısımda belirlenen özel hukuki rejime tabidir ve rejim gereği sahil devletinin hakları ve yetkileri ile diğer devletlerin hakları ve serbestlikleri bu sözleşmenin ilgili maddeleriyle düzenlenmiştir*” (Birleşmiş Milletler, 1982). Karasuları; devletlerin kara sınırlarını çevreleyen denizlerde, uluslararası hukuka dayanarak egemenlik haklarını kullanabilme yetkisine sahip olduğu deniz alanlarıdır. Bu sulara yabancı devletler ticari gemilerini egemen devlet gözetiminde geçirebilirler. Egemen devlet, kendi karasularında uluslararası hukuk çerçevesinde tasarruf hakkına sahiptir (Arı, 1995). Kıta sahanlığı ise jeomorfoloji tarafından temellendirilen, denize kıyısı olan kara devletlerinin denizin altında devam eden doğal uzantılarına verilen isimdir. Kara ülkesinin kıta sahanlığı (şelf sahası) olarak belirleyebileceği alan deniz yatağının 200 metre (100 kulaç) derinliğe ulaşan kısmını kapsamaktadır (Pazarıcı, 1989, s. 318-320). Kıta sahanlığı, denize kıyısı olan devletlerin balıkçılık, hidrokarbon ve çeşitli enerji kaynakları gibi doğal zenginlikleri kullanabilmesi ve yararlanabilmesi açısından önemlidir. Devletlerin kıta sahanlığı açısından daha fazla hak iddia etmeleri ve bu hususta hassas olmaları, buralardaki doğal zenginliklerin varlığından kaynaklanır (Tepealtı, 2022, s. 176). Bitişik bölge ise karasularına bitişik olan ve kıyı devletinin belirli bir genişliğe dek maliye, sağlık ve göç gibi bazı konularda yetkilere sahip olduğu açık deniz alanı olarak tanımlanabilir. Bu genişlik karasuları genişliğinin ölçülmeye başlandığı esas hatlardan başlayarak 24 deniz milinden fazla olamaz (Demir, 2020; Kuran, 2006). Deniz mili; M (Mile), NM (Nautical Mile) veya birim kısaltması olarak nmi olarak da ifade edilir. Bir boylamın bir dakikalık yay parçasına karşılık gelen uzunluk birimidir. Bir deniz mili 1852 metre veya 1,82500 km’dir.

Türkiye’nin mavi vatanı özellikle Ege Denizi üzerinde kıta sahanlığındaki adaların siyasi olarak Yunanistan’a ait olmasından dolayı daha çok sorun ihtiva eder. Bu makalenin konusu olmamakla birlikte ulusal hava sahası (hava sahanlığı, uçuş bilgi bölgesi anlamında kullanılan Flight Information Region yani FIR hattı) meselesi, Ege Denizi üzerinde Anadolu uzantısındaki adaların egemenlik hakkının Türkiye’ye değil Yunanistan’a ait olmasından kaynaklı karasuları sorunu ve adaların silahlandırılması, münhasır ekonomik bölge içinde ortaya çıkan deniz ve balıkçılık alanlarına dair birçok sorun bulunmaktadır (Dışişleri Bakanlığı, tarihsiz). Akdeniz’deki mavi vatan üzerindeki başlıca sorunları ise Kıbrıs meselesi, petrol ve doğalgaz gibi rezerv arayışları sırasında kıyıdaş ülkeler arasında meydana gelen sürtüşmeler oluşturmaktadır.

Günümüzde Doğu Akdeniz’de yaşanan sorunlar, bölgede yalnızca Türkiye ve Yunanistan arasında süren bir mücadele olmaktan çıkmış, Mısır, Libya ve İsrail’i de ilgilendiren bir anlaşmazlık haline gelmiştir. Bu sebeple devletler kendi çıkarları doğrultusunda politikalarını belirleme girişimlerinde bulunmuşlardır (Lindenstrauss & Winter, 2020). Türkiye de Doğu Akdeniz’de önemli ülkelerden birisi olarak kendi devlet çıkarlarını korumak zorundadır. Bu nedenle yukarıda kısaca ifade edilen sorunlar Türkiye’yi, Doğu Akdeniz’de kıyısı olduğu denizlerde hâkimiyet alanlarını belirlemeye itmektedir.

Bu açıdan Karadeniz ve Akdeniz’de haklarını gözetmek ve ulusal egemenliğinden doğan ülke sınırlarını korumak için Türkiye son yıllarda yeni bakış açılarına sahip görünmektedir. Bu bakış açılarından birisi “*Mavi Vatan*” ismi verilen doktrindir. Mavi vatan, Türkiye’nin kara sınırları gibi, kıyısı olduğu denizlerde egemenlik haklarının bulunduğu alanı ifade eder. Dolayısıyla mavi vatan Türkiye Cumhuriyeti için, iç denizlerde ve kıyısı olduğu denizlerde Türk Bitişik Bölgesi, Türk Kıta Sahanlığı ve Türk Ekonomik Münhasır Bölgesi gibi uluslararası hukuk tarafından tanınan deniz yetki alanlarının tamamını kapsayan bir anlama sahiptir. Türkiye

bu doktrinle başta Doğu Akdeniz olmak üzere, kıyısı bulunduğu denizlerde bölgesel ve küresel etkisini arttırmayı hedeflemektedir (Dedebaşı, 2016; Merz, 2020).

Mavi vatan kavramı ilk kez bir kavram olarak 2006'da Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nda düzenlenen bir sempozyumda Emekli Tümamiral Cem Gürdeniz tarafından telaffuz edilmiş; Türkiye'nin Karadeniz ve Doğu Akdeniz'deki egemenlik alanlarını tanımlamak ve belirlemek için literatüre girmiştir. Kavram özellikle Doğu Akdeniz'deki tartışmalarla ortaya çıksa da daha sonrasında genel bir tabir olmuş ve Türkiye'nin tüm karasularındaki yetki alanını işaret eden bir öğreti haline gelmiştir. Cihat Yayıncı tarafından son hali verilen ve yaklaşık 462 bin kilometre karelik alanı kapsayan mavi vatan, Türkiye'nin deniz yetki alanlarında ekonomik ve askeri stratejilerinin temelini oluşturmaktadır (Tüter, 2021; Erkut, 2022, Yayıncı, 2022). Doktrin kapsamında 2019'da Türkiye, bir başka Akdeniz ülkesi olan Libya ile Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına ilişkin bir anlaşmaya vararak karşılıklı olarak Münhasır Ekonomik Bölge ilan etmiştir (Grigoriadis, 2022). Kangal'a (2022) göre bu sayede Türkiye, Doğu Akdeniz'de yetki alanlarını yasal zeminde sağlamlaştırmıştır.

Doğu Akdeniz'de Yunanistan'ın tutumu ise sahip olduğu adaları gerekçelendirerek kendi yetki alanını genişletmek üzere temellendirilmiştir. Yunanistan bu amaçla Suárez de Vivero ve Rodríguez Mateos tarafından Sevilla Üniversitesi'nde hazırlanan Sevilla Haritası adıyla bilinen; fakat uluslararası açıdan legal olmadığı belirtilen bir belge üzerinden tezlerini savunmaktadır (URL1, 2020). Bu belgede Türkiye'nin deniz hâkimiyeti, adaların gerisinde tutulmuş (Mira, 2022) ve Antalya Körfezi hariç olmak üzere denizlerdeki hakları kıyı ile sınırlanmıştır.

Yunanistan tarafından kabul edilen ilgili haritada belirgin çelişkiler yer almaktadır. Çünkü haritada Yunanistan anakarası değil, kendisine bağlı adalar dikkate alınmıştır. Fakat adalar bir anakara olmadığı için bunlar anakara ile aynı deniz yetki alanına sahip değildir. Eryılmaz, Alpar, Doğan, Yüce ve Eryılmaz (1998) jeomorfolojik araştırmalar ışığında Ege Denizi'nde Türkiye'nin kıyısına yakın olan adaların Anadolu'nun doğal uzantısı olarak kabul edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Dolayısıyla adaların, anakara gibi bir kıta sahanlığına sahip olması Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'ne göre mümkün değildir.

Mavi Vatan doktrinini Türkiye'nin yalnızca Doğu Akdeniz'deki çıkarlarını gözetmek amacıyla değil, kıyısı bulunduğu bütün denizlerdeki münhasır ekonomik bölgelerin sınırlarının ortaya konması açısından ele almak gereklidir. Mavi Vatan doktrininin sınırlarına Şekil 2'de yer verilmiştir.

Şekil 2- Mavi vatan sınırları

Figure 2- Blue homeland borders

Mavi Vatan doktrini çerçevesinde Türkiye denizlerdeki haklarını korumak bakımından siyasi, askeri ve ekonomik olarak önemli yatırımlar gerçekleştirmiştir (Aris & Sünnetçi, 2011). Bu girişimlerin hayata geçirilmesi bakımından ülke vatandaşları tarafından benimsenmesi ve bilgi sahibi olunması önemlidir. Söz konusu çerçevede eğitim kurumlarının bireyleri vatandaşı olduğu ülkenin denizlerdeki hakları konusunda bilgilendirmesi ve bilinçlendirmesi gerekmektedir. İlkokuldan başlayarak Hayat Bilgisi ve ortaokul düzeyinde Sosyal Bilgiler dersleri başta olmak üzere adı geçen konuda gerekli bilgi, beceri, değer ve tutumun öğrencilere kazandırılması önemlidir. Ancak literatür incelendiğinde mavi vatan konusunda herhangi bir başarı testine rastlanılmamıştır. Özellikle ortaokul düzeyinde belirtilen konuda bir başarı testinin olmayışı öğrencilerin mavi vatan konusunda ne kadar bilgili ve bilinçli olduğunun belirlenmesi konusunda önemli bir eksikliğe neden olmaktadır. Bu çalışma kapsamında ortaokul öğrencilerine yönelik mavi vatan ve ilişkili jeopolitik konular (örn. bkz. Sevgi, 1988) hakkında Mavi Vatan Başarı Testi (MVBT) ismiyle bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla bir başarı testi geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu açıdan çalışmanın özgün bir değere sahip olduğu ve gelecek çalışmalara öncülük edeceği düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın modeli

Bu çalışma madde analizi kuramlarından Klasik Test Kuramı (KTK) temelli bir test geliştirme çalışmasıdır. Çalışma kapsamında mavi vatan konusunda bir başarı testi geliştirmek için geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Akbulut & Çepni (2013, s. 19-20) başarı testlerini, çok sayıda soru ile basit ya da karmaşık düzeyde hazırlanabilen ve öğrenci başarısını yordamada sıklıkla kullanılan bir ölçme aracı olarak tanımlamıştır. Bu bağlamda çalışmada öğrencilerin mavi vatan bilgi düzeylerini belirlemede başarı testinin uygun bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

2.2. Çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubu belirlenirken çok aşamalı yöntem kullanılmıştır. Bu kapsamda öncelikle tabakalı, ardından amaçsal örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik kullanılmıştır. Tabakalı örnekleme yöntemiyle Aydın ili Efeler İlçesi'nde yer alan ortaokulların sosyo-ekonomik olarak ağırlıkları belirlenmiştir. Bu aşamada ilçedeki ortaokulların durumlarına hâkim olan 3 uzmandan (1 yönetici, 1 öğretmen, 1 akademisyen) görüş alınmıştır. Sonrasında ise amaçsal örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılarak farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip okullar, ulaşılabilir evrendeki dağılımları oranında seçkisiz olarak araştırmaya dâhil edilmiş ve maksimum çeşitlilik sağlanmıştır. Araştırma kapsamında üç farklı sosyo-ekonomik düzeyde yer alan üç ortaokulda farklı sınıf düzeylerinde öğrenimlerine devam eden 156 öğrenciden veri toplanmıştır. Veri toplanan öğrencilere ilişkin demografik bilgiler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1- Çalışma grubuna ilişkin demografik bilgiler.
Table 1- Demographic information about the study group.

	Yaş					Cinsiyet		Toplam	
	10	11	12	13	14	Kız	Erkek		
	5	7	44	6	-	1	26	32	58
Sınıf Düzeyi	6	-	9	41	4	-	21	33	54
	7	-	-	8	35	1	21	23	44
Toplam	7	53	55	39	2	68	88	156	

2.3. Veri toplama süreci

Araştırma kapsamında uygulamaların gerçekleştirilebilmesi için öncelikle Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Etik Kurulu'ndan 02.12.2022 tarih ve 2022/20 sayılı toplantısında XVI numaralı karar ile etik izin alınmıştır. Ardından Valilik Makamı'nın 17/04/2023 tarihli ve E-74564548 sayılı olurları ile İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden veri toplanması için gerekli araştırma izni alınmıştır.

İzin süreci beklenirken testin madde havuzu hazırlanmıştır. Bu kapsamda Milli Eğitim Bakanlığı (2018) Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda (SBÖP) yer alan kazanımlar taranmış, 5, 6 ve 7. sınıf ders kitapları incelenmiş, bu konuda araştırma yapan hatta doktrine isim veren kişilerle iletişime geçilmiş ve literatür taranarak çoktan seçmeli, dört şıklı 40 soruluk madde havuzu oluşturulmuştur. Test adının (MVBT) ve

amacının yer aldığı bir test yönergesi ile sorular Times New Roman, 12 punto olarak hazırlanmış ve ardından geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır.

40 maddelik soru havuzunun kapsam geçerliği Lawshe (1975) tekniği kullanılarak iki sosyal bilgiler, iki ölçme ve değerlendirme, iki eğitim programları ve öğretimi alan uzmanı, bir dil uzmanı ve iki sosyal bilgiler öğretmeninden oluşan bir grup uzmandan görüş alınmıştır. Ayrıca soruların anlaşılabilirliğinin ortaya konması için iki 5. sınıf, iki 6. sınıf ve iki 7. sınıf öğrencisi olmak üzere 6 kişilik hedef grupta odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir.

Alınan uzman görüşleri ve odak grup görüşmesinin ardından araştırmacılar tarafından 160 adet taslak test çoğaltılmıştır. Tan (2020) madde analizleri için 100 kişinin yeterli olduğunu belirtmektedir. Bu çerçevede örneklem sayısının yeterli olduğu ifade edilebilir. Çoğaltma işlemi sırasında harita olan soruların renkli çoğaltılmasına dikkat edilmiştir. Geçerlik ve güvenilirlik incelemelerinin yapılabilmesi için veri toplama sürecinde daha önce sözü edilen üç farklı okuldan veri toplanmıştır. Bu kapsamda araştırmacılar okul yönetiminden izin alarak verileri kendilerinin de buldukları sınıf ortamında toplamıştır. Öğrencilerin testi yaklaşık bir ders saatinde (40 dakika) tamamladıkları görülmüştür. Ders saatinde testleri geri veremeyen az sayıda öğrenci ise teneffüs saatinde testi çözmeye devam etmiş; teneffüs sırasında araştırmacılar bu öğrencilerin testi tamamlamalarını bekleyerek testleri tamamlanmış halde teslim almıştır. Ayrıca ilk uygulamanın ardından yapılan madde analizleri sonucunda testin kararlılığını belirlemek için 4 hafta sonrasında ilk uygulamaya katılan 5. 6 ve 7. sınıfa devam eden 72 öğrenciden test-tekrar test analizini gerçekleştirmek için veri toplanmıştır.

2.4. Verilerin analizi

Önceki bölümde de belirtildiği gibi veri toplama sürecinin sonunda 160 adet test, tamamladıklarında öğrencilerden geri alınmıştır. Ancak yapılan detaylı incelemelerde 4 öğrencinin soruların %10'undan fazlasını boş bıraktıkları belirlenmiştir. Bu yüzden veri analizi 156 öğrenci verisi ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırma verileri araştırmacılar tarafından ayrı ayrı analiz edilmiştir. Veri analizinde SPSS versiyon 23.0 ve Microsoft Excel 2019 kullanılmıştır. Çalışmada verilerin normallik dağılımları incelendiğinde; kurtosis ve skewness değerlerinin +2 ile -2 aralığında olduğu belirlenmiştir. Bu referans aralığı dikkate alınarak verilerin normal dağılım gösterdiği değerlendirilebilir (George ve Mallery, 2010). Bu nedenle verilerin analizinde parametrik testler tercih edilmiştir.

3. BULGULAR

Araştırma kapsamında oluşturulan 40 maddelik soru havuzu üzerinde kapsam geçerliği için Lawshe (1975) tekniği kullanılarak 9 uzmandan görüş alınmıştır. Buradan elde edilen verilerle Tablo 2 oluşturulmuştur. Aşağıda yer alan Tablo 2'de madde havuzundaki sorulara uzman görüşlerinin uygun, düzeltilmeli ve uygun değil başlıkları altındaki dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 2- Uzman görüşleri doğrultusunda madde dağılımları.

Table 2- Item distributions in line with expert opinions.

Soru No	Uygun	Düzeltilmeli	Uygun Değil	Soru No	Uygun	Düzeltilmeli	Uygun Değil
1	X			21	X		
2			X	22	X		
3			X	23	X		
4	X			24			X
5	X			25	X		
6	X			26	X		
7	X			27	X		
8	X			28	X		X
9	X			29	X		
10	X			30		X	
11	X			31	X		
12	X			32	X		
13	X			33	X		
14	X			34	X		
15	X			35	X		
16	X			36	X		
17		X		37	X		
18	X			38	X		
19	X			39	X		
20	X			40		X	

Araştırma kapsamında hazırlanan her bir soruya ilişkin olarak Kapsam Geçerlilik Oranı ve Kapsam Geçerlilik İndeksi hesaplanmış ve dört soru madde havuzundan çıkarılmış, üç soruda ise revizyon yapılmıştır. Ardından geriye kalan 36 soru testin içine dağıtılmıştır. Madde havuzunda yer alan soruların anlaşılabilirliğinin ortaya konması için 6 kişilik hedef grupla odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiş ve testte anlaşılmayan ifadenin olmadığı görülmüştür.

Odak grup görüşmesi ve uzman görüşü sonrasında 4 seçenekli 36 maddelik soru havuzu üzerinde gerekli geçerlik ve güvenilirlik incelemelerinin yapılabilmesi için test 5, 6, ve 7. sınıf ortaokul öğrencilerine uygulanmıştır. Uygulama sonucunda başarı testinde yer alan maddelerin üst-alt gruplar için standart sapma (S_j), varyans (S_j^2), ayırıcılık indeksi (r_{jx}), madde zorluğu ($P_{üa}$) ve tüm örneklem için madde zorluğu (P), noktalı çift serili korelasyonu (r_{Pbis}), düzeltilmiş madde toplam korelasyonları incelenerek Tablo 3'te yer verilmiştir.

Tablo 3- Madde analizinin ilk hali.
 Table 3- First version of item analysis.

Soru No	Ust-Alt Grup				Tüm Örneklem		
	Standart Sapma (S_j)	Varyans (S_j^2)	Ayırıcılık İndeksi (r_{jx})	Madde Zorluğu ($P_{üa}$)	Madde Zorluğu (P)	Noktalı Çift Serili Korelasyon (r_{Pbis})	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonu
1	0.49	0.24	0.40	0.61	0.58	0.33	0.23
2	0.43	0.19	0.40	0.75	0.75	0.35	0.27
3	0.40	0.16	-0.02	0.20	0.26	-0.05	-0.14
4	0.49	0.24	0.31	0.39	0.37	0.25	0.15
5	0.49	0.24	0.38	0.38	0.39	0.31	0.22
6	0.39	0.15	0.10	0.19	0.28	0.06	-0.04
7	0.42	0.18	0.17	0.23	0.22	0.19	0.11
8	0.50	0.25	0.48	0.52	0.46	0.39	0.30
9	0.43	0.18	0.00	0.24	0.23	-0.03	-0.12
10	0.43	0.19	-0.07	0.25	0.25	-0.08	-0.17
11	0.47	0.22	0.19	0.33	0.29	0.23	0.14
12	0.43	0.19	0.36	0.25	0.26	0.37	0.29
13	0.47	0.22	0.26	0.32	0.35	0.29	0.19
14	0.49	0.24	0.45	0.42	0.40	0.39	0.30
15	0.49	0.24	0.45	0.39	0.35	0.39	0.30
16	0.50	0.25	0.60	0.44	0.44	0.37	0.27
17	0.48	0.23	0.45	0.35	0.37	0.37	0.28
18	0.37	0.14	0.14	0.17	0.17	0.15	0.07
19	0.45	0.20	0.36	0.27	0.30	0.29	0.20
20	0.43	0.18	0.00	0.24	0.20	0.06	-0.03
21	0.43	0.18	0.29	0.24	0.21	0.35	0.28
22	0.50	0.25	0.31	0.46	0.40	0.36	0.26
23	0.50	0.25	0.57	0.55	0.44	0.48	0.39
24	0.49	0.24	0.64	0.42	0.39	0.53	0.45
25	0.50	0.25	0.36	0.49	0.43	0.31	0.22
26	0.50	0.25	0.45	0.56	0.54	0.39	0.30
27	0.50	0.25	0.50	0.46	0.37	0.48	0.39
28	0.50	0.25	0.17	0.44	0.42	0.21	0.11
29	0.50	0.25	0.50	0.51	0.47	0.41	0.32
30	0.49	0.24	0.45	0.42	0.38	0.44	0.36
31	0.41	0.17	0.10	0.21	0.22	0.11	0.02
32	0.42	0.18	-0.02	0.23	0.28	-0.04	-0.13
33	0.50	0.25	0.43	0.48	0.41	0.41	0.32
34	0.46	0.21	0.21	0.30	0.35	0.12	0.02
35	0.49	0.24	0.50	0.42	0.32	0.47	0.39
36	0.50	0.25	0.50	0.44	0.43	0.37	0.28

Literatürde madde toplam korelasyonu .20'den daha düşük maddelerin ölçekten çıkarılması önerilmektedir (Büyüköztürk, 2020). Bu nedenle Tablo 3'te yer alan madde analizleri sonucunda geçerlik ve güvenilirliği düşüren 10, 3, 32, 9, 6, 34, 20, 31, 28, 18, 7, 11 ve 4 numaralı maddeler teker teker testten çıkarılmıştır. Geçerlik ve güvenilirliği düşüren bu 13 madde çıkarıldıktan sonra testin 23 soruluk yeni haline ilişkin madde analizleri yapılmış ve bu analizlerin sonuçlarının yer aldığı verilere Tablo 4'te yer verilmiştir.

Tablo 4- Madde analizi son hali.
Table 4- Final version of item analysis.

Madde No	Üst-Alt Grup			Tüm Örneklem			
	Standart Sapma (Sj)	Varyans (Sj ²)	Ayırıcılık İndeksi (rjx)	Madde Zorluğu (P _{ia})	Madde Zorluğu (P)	Noktalı Çift Serili Korelasyon (rPbis)	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonu
1	0.49	0.24	0.43	0.62	0.21	0.58	0.25
2	0.43	0.19	0.40	0.75	0.18	0.75	0.27
5	0.49	0.24	0.40	0.42	0.20	0.39	0.26
8	0.50	0.25	0.55	0.49	0.27	0.46	0.35
12	0.45	0.20	0.33	0.29	0.15	0.26	0.28
13	0.47	0.22	0.40	0.32	0.19	0.35	0.24
14	0.50	0.25	0.50	0.44	0.25	0.40	0.33
15	0.49	0.24	0.43	0.40	0.21	0.35	0.28
16	0.50	0.25	0.48	0.45	0.24	0.44	0.27
17	0.48	0.23	0.40	0.35	0.19	0.37	0.29
19	0.46	0.21	0.43	0.31	0.20	0.30	0.24
21	0.45	0.20	0.31	0.27	0.14	0.21	0.29
22	0.49	0.24	0.38	0.40	0.19	0.40	0.26
23	0.50	0.25	0.64	0.49	0.32	0.44	0.41
24	0.50	0.25	0.67	0.45	0.33	0.39	0.46
25	0.50	0.25	0.38	0.50	0.19	0.43	0.23
26	0.50	0.25	0.57	0.55	0.28	0.54	0.36
27	0.50	0.25	0.57	0.48	0.29	0.37	0.44
29	0.50	0.25	0.52	0.50	0.26	0.47	0.31
30	0.49	0.24	0.52	0.43	0.26	0.38	0.39
33	0.50	0.25	0.55	0.46	0.27	0.41	0.35
35	0.49	0.24	0.52	0.40	0.26	0.32	0.42
36	0.49	0.24	0.52	0.43	0.26	0.43	0.27

23 maddeden oluşan başarı testinin geneli için KR20 değeri .773, ortalaması 9.43, varyansı 20.45, standart sapması ise 4.52 olarak hesaplanmıştır. Taslak başarı testinin toplam puanları üzerinden oluşturulan %27'lik alt-üst grupların madde ortalama puanları arasındaki farklar bağımsız örneklem t-testi ile incelenmiş ve sonuçlara Tablo 5'te yer verilmiştir.

Tablo 5'te görüldüğü üzere bağımsız örneklem t-testi sonucunda %27'lik alt-üst grupların madde ortalama puanları arasında testte yer alan tüm maddeler ve testin geneli açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiştir.

Test yarılama yöntemi sonucunda ise Spearman Brown katsayısı 0.76 olarak belirlenmiştir. Formlar arası korelasyon katsayısının da anlamlı olduğu görülmüştür ($r=0.62$, $P<0.05$). Ayrıca testin kararlılığını belirlemek için ise test-tekrar test yöntemi uygulanmıştır. Buna istinaden 72 öğrenciye 4 hafta ara ile gerçekleştirilen test-tekrar test işlemi sonuçlarına Tablo 6'da yer verilmiştir.

Tablo 6 incelendiğinde gerçekleştirilen Pearson korelasyon analizi sonucunda 72 öğrencinin test-tekrar test sonuçları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde yüksek düzeyde bir ilişki olduğu ($r=0.71$, $P<0.05$) görülmüştür.

Ayrıca testte yer alan soruların 2018'de güncellenen SBÖP'nda yer alan kazanımlara ve Bloom taksonomisine göre dağılımları uzman görüşlerinden yararlanılarak belirlenmiştir. Bu kapsamdaki dağılımlar Tablo 7'de yer almaktadır.

Tablo 5- Alt –üst gruplar için bağımsız gruplar t-testi sonuçları ve betimleyici istatistikleri.
 Table 5- Independent groups t-test results and descriptive statistics for upper and lower groups.

Yeni Madde No	Grup	N	Ss	$\bar{X}$	Ortalama Farkı	sd	t	p	Cohen's d
1	Alt	42	0.50	0.40	0.43	82	-4.45	.000*	0.971
	Üst	42	0.38	0.83					
2	Alt	42	0.50	0.55	0.40	82	-4.79	.000*	1.045
	Üst	42	0.22	0.95					
3	Alt	42	0.42	0.21	0.41	82	-4.08	.000*	0.89
	Üst	42	0.49	0.62					
4	Alt	42	0.42	0.21	0.55	82	-5.93	.000*	1.294
	Üst	42	0.43	0.76					
5	Alt	42	0.33	0.12	0.33	82	-3.59	.001*	0.783
	Üst	42	0.50	0.45					
6	Alt	42	0.33	0.12	0.40	82	-4.35	.000*	0.949
	Üst	42	0.51	0.52					
7	Alt	42	0.40	0.19	0.50	82	-5.29	.000*	1.154
	Üst	42	0.47	0.69					
8	Alt	42	0.40	0.19	0.43	82	-4.39	.000*	0.958
	Üst	42	0.49	0.62					
9	Alt	42	0.42	0.21	0.48	82	-4.93	.000*	1.076
	Üst	42	0.47	0.69					
10	Alt	42	0.35	0.14	0.41	82	-4.26	.000*	0.93
	Üst	42	0.50	0.55					
11	Alt	42	0.30	0.10	0.42	82	-4.74	.000*	1.034
	Üst	42	0.51	0.52					
12	Alt	42	0.33	0.12	0.31	82	-3.35	.001*	0.731
	Üst	42	0.50	0.43					
13	Alt	42	0.42	0.21	0.39	82	-3.81	.000*	0.831
	Üst	42	0.50	0.60					
14	Alt	42	0.38	0.17	0.64	82	-7.60	.000*	1.658
	Üst	42	0.40	0.81					
15	Alt	42	0.33	0.12	0.67	82	-8.17	.000*	1.783
	Üst	42	0.42	0.79					
16	Alt	42	0.47	0.31	0.38	82	-3.73	.000*	0.814
	Üst	42	0.47	0.69					
17	Alt	42	0.45	0.26	0.57	82	-6.35	.000*	1.386
	Üst	42	0.38	0.83					
18	Alt	42	0.40	0.19	0.57	82	-6.32	.000*	1.379
	Üst	42	0.43	0.76					
19	Alt	42	0.43	0.24	0.52	82	-5.57	.000*	1.215
	Üst	42	0.43	0.76					
20	Alt	42	0.38	0.17	0.52	82	-5.65	.000*	1.233
	Üst	42	0.47	0.69					
21	Alt	42	0.40	0.19	0.55	82	-5.95	.000*	1.298
	Üst	42	0.45	0.74					
22	Alt	42	0.35	0.14	0.53	82	-5.71	.000*	1.246
	Üst	42	0.48	0.67					
23	Alt	42	0.38	0.17	0.52	82	-5.65	.000*	1.233
	Üst	42	0.47	0.69					
Genel	Alt	42	1.01	4.74	10.93	82	-22.09	.000*	4.82
	Üst	42	3.04	15.67					

*p<.05

Tablo 6- Test-tekrar test sonuçları.

Table 6- Test-retest results.

Mavi Vatan Başarı Testi	Tekrar Test
	r .71
Test	p 0.00
	n 72

Tablo 7- Testte yer alan soruların sosyal bilgiler öğretim programı kazanımları ve Bloom taksonomisinin bilişsel boyutuna göre dağılımı.

Table 7- Distribution of the questions in the test according to the social studies curriculum objectives and the cognitive dimension of Bloom's taxonomy.

Soru No	İlgili Kazanım	Hatırlama	Anlama	Uygulama	Analiz	Değerlendirme	Yaratma
1	SB.6.3.1	X					
2	SB.6.3.1		X				
3	SB.6.7.3		X				
4	SB.6.7.1					X	
5	SB.6.7.3				X		
6	SB.6.3.1				X		
7	SB.6.3.1		X				
8	SB.6.7.3		X				
9	SB.6.7.3			X			
10	SB.6.3.1		X				
11	SB.6.7.3						X
12	SB.6.7.3						X
13	SB.7.7.2						X
14	SB.6.7.3				X		
15	SB.6.3.1			X			
16	SB.7.7.2		X				
17	SB.6.3.1			X			
18	SB.6.7.1		X				
19	SB.7.7.2						X
20	SB.6.7.1						X
21	SB.6.7.1						X
22	SB.6.7.1						X
23	SB.7.7.2		X				

Milli Eğitim Bakanlığı (2018) SBÖP'ndeki kazanımlara ve Bloom taksonomisine göre soru dağılımlarına bakıldığında (Tablo 7) programda yer alan SB.6.3.1. *Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar* kazanımından 7 adet, SB.6.7.1. *Ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ve komşu devletlerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerini analiz eder* kazanımından 5 adet, SB.6.7.3. *Ülkemizin sahip olduğu siyasi, askerî, ekonomik ve kültürel özelliklere bağlı olarak uluslararası alanda üstlendiği rolleri analiz eder* kazanımından 7 adet ve SB.7.7.2. *Türkiye'nin ilişkide olduğu ekonomik bölge ve kuruluşları tanımlar* kazanımından 4 adet sorunun başarı testinde yer aldığı bulunmuştur. Bu bilgiye ek olarak Bloom taksonomisine göre MVBT'nde 1'i hatırlama, 8'i anlama, 3'ü uygulama, 3'ü analiz ve 8'i değerlendirme basamağında olmak üzere toplam 23 sorunun olduğu ifade edilmelidir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin mavi vatan konusundaki başarı düzeylerini belirlemek için geçerli ve güvenilir bir başarı testi geliştirmek hedeflenmiştir. Seçer (2015a) ve Tan (2020) geçerli ve güvenilir bir test geliştirilmesi için uzman görüşü alınmasını, odak grup görüşmesi yapılmasını, madde analizleri gerçekleştirilmesini, alt ve üst gruplar arasındaki farkların incelenmesini, test yarılama yöntemi uygulanmasını ve testin kararlılığını belirlemek için ise test-tekrar test işlemi gerçekleştirilmesini önermektedir. Bu kapsamda araştırmacılarca birinci adımda 40 maddelik bir soru havuzu oluşturulmuştur. Ardından oluşturulan soru havuzunun hedef kitleye uygunluğu, kapsamı, anlaşılabilirliği, şekilsel ve dilsel uygunluğu dokuz alan uzmanı tarafından değerlendirilmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda elde edilen verilerle her bir soruya ilişkin kapsam geçerlilik oranı ve kapsam geçerlilik indeksi hesaplanmış ve dört adet soru madde havuzundan çıkarılmış, üç soruda ise revizyon yapılmıştır. Ardından geriye kalan 36 sorunun anlaşılabilirliği odak grup görüşmesi gerçekleştirilerek değerlendirilmiş ve testte yer alan sorularda anlaşılmayan bir ifadenin olmadığı görülmüştür.

İkinci adımda 4 seçenekli 36 maddelik taslak başarı testi araştırmacılar tarafından 5, 6 ve 7. sınıflara devam eden 156 ortaokul öğrencisine uygulanmıştır. Uygulama sonucunda taslak başarı testinde yer alan maddelerin üst-alt gruplar için standart sapma (Sj), varyans (Sj²), ayırıcılık indeksi (rjx), madde zorluğu (P_{ua}) ve tüm örneklem için madde zorluğu (P), noktalı çift serili korelasyonu (rPbs) ve düzeltilmiş madde toplam

korelasyonları incelenmiştir. Büyüköztürk'ün de belirttiği gibi (2020) madde toplam korelasyonu .20'den daha düşük maddelerin ölçekten çıkarılması önerilmektedir. Bu nedenle uygun olmayan 13 sorunun testten çıkarılmasına karar verilmiştir.

Üçüncü adımda 23 maddelik taslak başarı testinin toplam puanları üzerinden oluşturulan %27'lik alt-üst grupların madde ortalama puanları arasındaki farklar bağımsız örneklem t-testi ile incelenmiş ve grupların madde ortalama puanları arasında testte yer alan tüm maddeler ve testin geneli açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda Cohen's d etki büyüklüğü puanlarına da bakılmış ve etki büyüklüklerinin yüksek düzeyde olduğu görülmüştür.

Dördüncü adımda test yarılama yöntemi kullanılarak Spearman Brown katsayısı 0.76 olarak belirlenmiştir. Burada formlar arası korelasyon katsayısının da anlamlı olduğu görülmüştür ($r=0.62$, $P<0.05$). Beşinci adımda ise testin kararlılığını belirlemek için ise 72 öğrenciye 4 hafta ara ile test-tekrar test işlemi gerçekleştirilmiştir. Seçer (2015b) test-tekrar test güvenilirlik yönteminde ideal zaman aralığının 15 ila 30 gün arasında olması gerektiğini belirtmiştir. Bu doğrultuda gerçekleştirilen test-tekrar test puanları arasında, istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde yüksek düzeyde ilişki olduğu görülmüştür ($r=0.71$, $P<0.05$).

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen analizler sonucunda 23 maddeden oluşan başarı testinin geneli için KR20 değeri .773, ortalaması 9.43, varyansı 20.45, standart sapması ise 4.52 olarak hesaplanmıştır. Seçer (2015b) ve Büyüköztürk (2020) tarafından öne sürülen güvenilirlik değeri alt sınırının 0.70 olması gerektiği göz önünde bulundurulduğunda testin bu kriteri sağladığı ifade edilebilir.

2018 SBÖP'nda yer alan kazanımlar incelendiğinde; mavi vatan konularını içeren kazanımların ağırlıklı olarak 6. sınıf düzeyinde olduğu görülmüştür. Buradan hareketle araştırmacılarca hazırlanan başarı testindeki soruların kazanımlara dağılımı incelendiğinde de aynı yönde bir dağılım olduğu belirtilmelidir. Yine Bloom taksonomisine göre başarı testinde yer alan soru dağılımlarının da kazanımlarla uyumlu olduğu ifade edilmelidir.

Sonuç olarak bu araştırma ile geliştirilen Mavi Vatan Başarı Testinin (MVBT) gerçekleştirilen analizler ve alınan uzman görüşleri doğrultusunda, ortaokul öğrencilerinin mavi vatan konusundaki başarı düzeylerini belirlemek için, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu ifade edilebilir. Literatür incelendiğinde mavi vatan konusunda ortaokul düzeyinde bir başarı testinin olmayışı nedeniyle test, öğrencilerin bilgi ve bilinç düzeylerinin belirlenmesi açısından bu boşluğu dolduracak özelliğe sahiptir. Bu açıdan çalışmanın özgün bir değere sahip olduğu ve gelecek çalışmalara öncülük edeceği söylenebilir.

Bu araştırma sonrasında gerçekleştirilebilecek yeni çalışmalar için özellikle iki öneri ortaya çıkmaktadır. Bunlardan birincisi, bu çalışma kapsamında geliştirilen MVBT kullanılarak yapılan tarama çalışmaları sonrasında kesitsel veya boylamsal olarak ortaokul öğrencilerinin mavi vatan konusundaki başarı düzeyleri belirlenebilir. İkincisi ise deneysel çalışmalar sırasında bu testten ön-test ve son-test olarak faydalanılabilir.

Çıkar Çatışması / <i>Conflict of Interest</i>	Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir. <i>The authors declared no conflict of interest</i>
Finansal Destek / <i>funding conditions</i>	Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmiştir. <i>The authors declared that this study has received no financial support</i>
Yazar Katkıları/Author Contributions	Yazarlar/Authors
Çalışmanın içeriği ve tasarımı/ <i>Conception/Design of Study</i>	A. Arıkan – S. Baysan – B. Güngör Sola
Metodoloji/ <i>Methodology</i>	A. Arıkan – S. Baysan – B. Güngör Sola
Veri toplama-oluşturma-iyileştirme/ <i>Data Curation</i>	A. Arıkan – S. Baysan – B. Güngör Sola
Analiz/ <i>Analysis and interpretation of data</i>	A. Arıkan – S. Baysan – B. Güngör Sola
Görselleştirme/ <i>Visualization</i>	
Yazı taslağı/ <i>Writing - Original Draft</i>	A. Arıkan – S. Baysan – B. Güngör Sola
Yazma - İnceleme ve Düzenleme/ <i>Writing - Review & Editing</i>	A. Arıkan – S. Baysan – B. Güngör Sola
Proje yönetimi/ <i>Project administration</i>	A. Arıkan – S. Baysan – B. Güngör Sola

REFERANSLAR

- Ak, G. (2014). Ege'deki hayalet: Türk-Yunan deniz sınırı, durum ve etkiler. *CTAD: Journal of Modern Turkish History Studies*, 10(20), 255-288.
- Akbulut, H. İ., & Çepni, S. (2013). Bir üniteye yönelik başarı testi nasıl geliştirilir?: İlköğretim 7. sınıf kuvvet ve hareket ünitesine yönelik bir çalışma. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 18-44.
- Algür, B., & Ercan, M. (2021). Deniz hâkimiyet teorisi kapsamında Doğu Akdeniz ve Kıbrıs jeopolitiğinin Türkiye'ye etkileri. *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 192-206.
- Arı, T. (1995). Ege sorunu ve Türk-Yunan ilişkileri: Son gelişmeler ışığında kara suları ve hava sahası sorunları. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 50(01), 51-68. doi: https://doi.org/10.1501/SBFder_0000001775
- Aris, H., & Sünnetçi, İ. (2011). Mavi vatanı en iyi şekilde savunmak. *Savunma ve Havacılık Dergisi*, 25(146), 10-14.
- Axt, H. J. (2021). Troubled water in the Eastern Mediterranean. Turkey challenges Greece and Cyprus regarding energy resources. *Comparative Southeast European Studies*, 69(1), 133-152. doi: <https://doi.org/10.1515/soeu-2021-2006>
- Aydın, E. (2022). Mavi Vatan, Gök Vatan ile Siber Vatan söz öbeklerinin anlamları ve oluşturulma yöntemleri. *The Journal of Turkic Language and Literature Surveys (TULLIS)*, 7(3), 167-178. doi: <https://doi.org/10.30568/tullis.1203759>
- Bardakçı, M. (2022). Turkey and the major powers in the Eastern Mediterranean crisis from the 2010s to the 2020s. *Comparative Southeast European Studies*, 70(3), 516-539. doi: <https://doi.org/10.1515/soeu-2021-0071>
- Birleşmiş Milletler. (1982). *Birleşmiş Milletler deniz hukuku sözleşmesi*. (Çev. Aydoğan Özman). İstanbul Deniz Ticaret Odası Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2020). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çetin, Ş. (2020, Eylül 22). *5 maddede gündemdeki uluslararası deniz hukuku terimleri*. Kasım 15, 2023 tarihinde Anadolu Ajansı: <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/5-maddede-gundemdeki-uluslararasi-deniz-hukuku-terimleri/1981209> adresinden alındı
- Dedebaşı, O. (2016). *Türk deniz egemenlik ve yetki alanlarında ulusal hak ve menfaatler üzerine bir inceleme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Demir, İ. (2020). Türk deniz yetki alanlarının belirlenmesinin hukuki dayanakları üzerine bazı düşünceler. *Adalet Dergisi*, 2(65), 27-50.
- Dışişleri Bakanlığı. (tarisiz). *Başlıca Ege Denizi sorunları*. Ağustos 17, 2023 tarihinde Dışişleri Bakanlığı: <https://www.mfa.gov.tr/baslica-ege-denizi-sorunlari.tr.mfa>
- Duman, S. (2019). Doğu Akdeniz'de emperyal girişimler ve Türkiye. *Karadeniz Araştırmaları*, 16(62), 213-230.
- Erkut, F. N. (2022). *Türkiye'nin yeni strateji arayışları: mavi vatan doktrini*. Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Eryılmaz, M. ., Alpar, B. ., Doğan, E. ., Yücel, H. ., vd. (1998). Underwater Morphology of the Aegean Sea and Natural Prolongation of the Anatolian Mainland. *Journal of Black Sea / Mediterranean Environment*, 4(2).
- Flint, C. & Taylor, P. J. (2014). *Siyasi Coğrafya: Dünya-ekonomisi, ulus-devlet ve yerellik*. Fulya Ereker (Çev.). Ankara: Nobel Yayınevi.
- George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for windows step by step: A simple guide and reference*. Boston: Pearson.
- Grigoriadis, I. N. (2022). Between escalation and détente: Greek-Turkish relations in the aftermath of the Eastern Mediterranean crisis. *Turkish Studies*, 23(5), 802-820. doi: <https://doi.org/10.1080/14683849.2022.2087509>
- Kangal, Ö. T. (2022). *Deniz yetki alanlarının paylaşımı çerçevesinde Doğu Akdeniz'de münhasır ekonomik bölgeye ilişkin sorunlar, beklentiler ve öncelikler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Kuran, S. (2006). *Uluslararası deniz hukuku*. İstanbul: Arıkan Yayınevi.
- Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel Psychology*, 28(4), 563-575.

- Lindenstrauss, G., & Winter, O. (2020). A red line for the blue homeland? The maritime border demarcation agreement between Greece and Egypt, *INSS Insight*, (1373), 1-5. <https://www.inss.org.il/wp-content/uploads/2020/08/no.-1373.pdf>
- Mahan, A. T. (2003). *The problem of Asia and its effects upon international policies*. Routledge
- Merz, F. (2020). Trouble with Turkey in the Eastern Mediterranean. *CSS Analyses in Security Policy*, 275, 1-4. doi: <https://doi.org/10.3929/ethz-b-000452228>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 4, 5., 6. ve 7. Sınıflar)*. Ankara.
- Mira, E. R. (2022). Türkiye – Libya arasında imzalanan “Akdeniz’de Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırası”nın Türk dış politikasına etkisi. *Anadolu Strateji Dergisi*, 4(1), 17-37.
- Murat, A. (2022). *Mavi Vatan doktrini bağlamında Türkiye’nin deniz jeopolitiği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Özdemir, H. (2008). Türkiye’nin “sınır-ülke” niteliği: farklı stratejik kültürler arasında Türk dış politikası. *Avrasya Etütleri Dergisi*, 33(1), 7-46.
- Özsavaş Atay, S. (2016). Dış politika açısından deniz gücünün jeopolitik önemi. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(10), 98-105.
- Pazarıcı, H. (1989). *Uluslararası hukuk dersleri II. kitap*. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Ankara: Basın-Yayın Yüksekokulu Basımevi.
- Ratzel, F. (1969). The laws of the spatial growth of states. In R.E. Kasperson & J. V. Mingi (eds.) *The Structure of Political Geography*. p.17-28, Aldine Publishing Company.
- Rehman, A.U., & Abbas, Z. (2020). Mediterranean sea struggle between turkey and greece and its implications for the existence of NATO and the way forward. *Acta Universitatis Danubius.Relationes Internationales*, 13(2). 133-149.
- Sali, Ö. M. (2022). Deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasında Doğu Akdeniz adaları. *Uluslararası İlişkiler ve Diplomasi*, 5(1), 38-61. doi: <https://doi.org/10.51763/uid.1093257>
- Seçer, İ. (2015a). *Psikolojik test geliştirme ve uyarlama süreci; SPSS ve hırel uygulamaları*. Anı Yayıncılık.
- Seçer, İ. (2015b). *SPSS ve LISREL ile pratik veri analizi Analiz ve raporlaştırma*. Anı Yayıncılık.
- Sevgi, C. (1988). Jeopolitik ve jeostratejinin tarihsel gelişimi açısından Türkiye’nin stratejik konumu, *Ege Coğrafya Dergisi*, 4, 214-249.
- Tan, Ş. (2020). *Öğretimde ölçme ve değerlendirme*. Pegem Akademi.
- Tepealtı, F. (2022). Kıta sahanlığı: Teori ve uygulama boyutu bağlamında bir değerlendirme. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 45, 174-196. doi: <http://dx.doi.org/10.32003/igge.1014953>
- Tüter, M. (2021). *Güvenlik kültürü ve iç politikaya etkileri bağlamında “mavi vatan” kavramı ve Türkiye’nin Doğu Akdeniz politikası*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çankırı.
- URL1 (2020). *What is the Seville Map that the US says has no legal significance?* Ağustos 21, 2023 tarihinde Bianet: <https://m.bianet.org/english/world/231335-what-is-the-seville-map-that-the-us-says-has-no-legal-significance> adresinden alındı.
- Yaycı, C. (2022). *Mavi vatan “Bir Harita ve Bir Doktrin Kitabı” Türkiye’nin Denizlerdeki Misak-ı Milli’si*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınevi.
- Yüksel, C., & Baran, D. (2020). Uluslararası hukukta Doğu Akdeniz krizi ve Türkiye ile Libya arasındaki deniz yetki alanlarını sınırlandırma mutabakatının değerlendirilmesi. *Public and Private International Law Bulletin*, 40(1), 519-556.

